

KAPITOLA II

JE NA ZAČÁTKU ŠPATNÝ VÝBĚR?

Když se podíváte na svoje manželství ve zpětném zrcátku, obvykle se divíte, jak jste si mohl či mohla toho člověka vzít. Nenapadne vás, že toho člověka, se kterým se teď rozvádíte, jste si zcela určitě nebrali. Brali jste si někoho úplně jiného. Vzít si toho, s kým se dnes rozvádíte, by vás s pravděpodobností blížící se jistotě nenapadlo ani v kalném opileckém ránu. A váš protějšek si kupodivu také bral někoho úplně jiného. Časy a lidé se totiž mění.

V dřívějších dobách – a mluvmе klidně ještě o první třetině dvacátého století – byla totiž úmrtnost tak veliká, že jen zcela výjimečně mohl manželský pár dosáhnout třeba padesátého výročí soužití, což dnes není až tak neobvyklé. Ženy umíraly při porodech, ne nadarmo se říkalo, že žena nosí za pasem smrt. Muži umírali nejen v bojích, ale také z přetíženosti prací. Zejména v zemědělství, kterým se živila zcela převažující část obyvatelstva, byla práce až příliš těžká. Stačí se podívat na fotografie z konce 19. století a zjistíte, že čtyřicetiletí sedláci na nich vypadají jako dnešní sedmdesátníci. Lidé umírali tak časně, že se nestačili podstatně změnit a tím odpadl jeden velký důvod dnešních rozvodů.

Kromě toho zde působily i další sociologické faktory, bránící rozvodům: církevní rozvody prakticky nebyly možné, rozvod byl považován za něco velmi nepěkného, ba nedůstojného a kromě toho není možno opominout ani ekonomickou stránku věci: pro sedláka Cimburu by rozvod s jeho Marjánkou představoval ekonomický krach statku, což si ani jedna ze stran nemohla dovolit. Proto když dnes všichni nadávají na míru rozvodů a lomí rukama, jak je to strašlivé, jaká je to mravní spoušť a boží dopuštění, stavím se k tomu značně skepticky a potichu se ptám,

jak by na tom s rozvody asi bývali byli naši předci, kdyby se bývali rozvést mohli.

Nikde v historických statistikách se nepíše o zoufalých ženách, nešťastných mužích, nemilovaných dětech a zmarněných životech.

Jakýsi obraz o tom, že partnerské soužití ani v minulosti nemusela být žádná idylka, můžeme získat z takzvaných vesnických románů 19. století. Vlasta Pittnerová a její dílo je v tomto směru nepřekonatelným zdrojem poučení o sociálních vztazích.

Vítězslav Hálek ve své novele „Na statku a v chaloupce“ také dobře popisuje strukturu vesnické společnosti a Božena Němcová je ve svých dopisech už úplně nedostižná. Vždyť sama doufala – a zoufala – že by chtěla žít o sto padesát let později, až bude postavení ženy rovnocenné, až si bude moci sama vybírat partnery, vzdělávat se a být svéprávnou a plnohodnotnou členkou společnosti. Nevím, jestli se úplně strefila do těch sto padesáti let, asi to byl z její strany ještě optimistický předpoklad, ale faktem je, že situace žen je dnes neporovnatelně lepší.

Takže první věc, kterou si uvědomte, je, že rozvod je v podstatě standardní situace, kterou je nutno vyřešit standardním způsobem. Pro dámy, které dopadly jako já – totiž provdaly se za fotbalové fanatiky, aniž by tušily, jaký je rozdíl mezi Spartou a Slavií, případně Manchesterem United a Arsenalem, dodávám: standardní situace ve fotbale je situace, kdy míč opustí hrací plochu nebo rozhodčí z několika rovněž standardních důvodů přeruší hru. Pravidla poměrně přesně vymezují podmínky, za jakých má být hra opět zahájena. Tyto podmínky jsou relativně stálé, standardní, a proto herní situace, které bezprostředně navazují na každé znovuzahájení hry, označujeme jako standardní situace. Sportovní literatura se shoduje v tom, že nácviku a zdokonalování řešení standardních situací je nutno se věnovat na každé výkonnostní úrovni, neboť jejich úspěšná realizace velmi často rozhoduje

o výsledku utkání.

Rozvod je prostě standardní situací, kdy nikoliv míč, ale jeden z hráčů po červené kartě opouští hřiště, případně oba hráči opouštějí hrací plochu, zamíří do šatny, pod sprchu k očištění, a po nezbytných disciplinárních opatřeních se vrátí do hry. Obvykle na jiném hřišti. Jde o to, aby byl nastolen stav, za něhož by hra mohla pokračovat, aniž by byl ten který hráč odnesen ze hřiště na nosítkách a trávník byl zničen vzájemným bojem, neboť jej bude ještě potřeba pro další zápasy.

Stejně jako ve fotbale tak i při rozvodech platí, že význam standardních situací v utkání se zvyšuje s narůstající výkonnostní úrovní hráčů týmu. Když máte ve společném majetku sto milionů a manžel nabídne manželce desítku s tím, že má táhnout ke všem čertům a už mu dát pokoj, pak z četných advokátních kanceláří troubí vuvuzely do útoku jako na mistrovství světa v Jižní Africe. Když dojde k případu, že ke znehodnocení celého společného jmění manželů dojde tím, že zhrzená manželka vystříhá ze svatebního fotoalba podobenky ženicha, je to spíše pralesní liga.

Zařazení do té které ligy je velmi podstatné a dlužno předem říci, že čím je soutěž vyšší, tím větší je bonus, o který se hraje. Ten je v zásadě dvojího druhu: děti a majetek. Oběma druhům „žetonů“ budeme věnovat příslušnou pozornost, leč nyní se vraťme k podstatě této kapitoly: koho jste si to vlastně brali a s kým se to vlastně rozvádíte?

Problém není jen v tom, že se rozvádíte s někým úplně jiným, než koho jste si brali. Tkví také v tom, že velmi často jste si brali někoho úplně jiného, než jste si mysleli, že si berete. Důvod je jednoduchý a fyziologický (takže v tom jste z obliga, vyvinění, prostě nemůžete za to). Brali jste se proto, že jste se zamilovali.

To je stav, který byl již mnohokrát popsán, bohužel velmi nečetně z psychiatrického hlediska. Což je, obávám se, jediný relevantní pohled na věc samotnou. V souvislosti se zamilovaností je totiž na místě hovořit o pre-paranoidním stavu, kdy zamilovaní nejsou schopni řádně vnímat realitu. Za totálním zmatením myslí stojí složité hormonální pochody, které mají za úkol udržet lidský pár pospolu po dobu nezbytně nutnou k početí, narození a základní výchově potomka. To jsou dohromady asi čtyři roky, za které může žena otěhotnět a dítě se stane mírně samostatné.

Pomocí moderních zobrazovacích metod, zejména magnetické rezonance, bylo prokázáno, že v době zamilovanosti dochází v mozku k aktivaci a deaktivaci mnoha specifických míst. Hlavní úlohu hrají žlázy s vnitřní sekrecí vylučující hormony, a to hypotalamus, hypofýza a nadledvinky. Pochody, které se v těle během zamilování dějí, jsou tak silné, že je někteří vědci přirovnávají až k chemické intoxikaci. Během zamilovanosti vykazuje organismus známky velmi podobné stresu nebo závislosti tak, jak ji známe u lidí hrajících na automatech a závislých na drogách.

Stresové situace přitom usnadňují tvorbu nových sociálních vazeb a intimních svazků. Euforie doprovázející zamilovanost je navíc svázaná s produkcí hormonů adrenalinu, kortizonu, noradrenalinu a dopaminu, tedy hormonů, které se do organismu vylučují právě při stresové zátěži. Když je člověk zamilovaný, vyplavuje se do těla také látka zvaná fenylethylamin, která má podobné projevy jako drogová závislost. Zamilovaný člověk touží milovanou osobu opakovaně spatřit a být s ní. Při každém kontaktu pak dochází k dalšímu a dalšímu vyplavování těchto hormonů, což dotyčného naplňuje pocitem štěstí a euforie.

Prohlásit zamilovanost a sexuální přitažlivost jenom za chemický proces, byť by to i byla pravda, je mi opravdu proti srsti. Na druhé straně ve světě, kde je i marjány povoleno pouze množství menší než malé, je zamilovanost poslední legální drogou, kterou si jedinec může dopřát, a to navíc zadarmo. Což není zanedbatelný faktor.

Jenže – čistě pragmaticky – jsme na základě milion let trvajících evolučního vývoje působením hormonů uvrženi do stavu, kdy je možno téměř hovořit o nižším stupni duševní poruchy – psychóze. Ta je definována jako neschopnost chovat se a jednat v souladu s okolnostmi. Je to vlastně rozpolcení se mezi vnímáním, chováním a prožíváním. Mění se postoj dotyčného k realitě. A to vše proto, že příroda se rozhodla, že je potřeba se rozmnožovat a samozřejmě jí je jasné, že za normálních okolností by si takového magora a takovou husu na krk nikdo neuvázal. Tak to pojistila hormonálně.

Když dojde k uklidnění hormonů, můžete velmi snadno zjistit, že pod jejich vlivem jste situaci nevyhodnotili správně. A to, co jste si mysleli, že je realita, realitou nebylo. Nebo jste nepostřehli nějakou velmi významnou negativní vlastnost partnera, která jeho kladné vlastnosti znehodnocuje natolik, že kladné hodnoty jako kdyby zcela zmizely. Kromě toho také „zamilované“ hormony člověka mění, a když odezní, vyplave teprve na povrch pravá podstata daného člověka. Jeden se pak nestačí divit, koho si vlastně vzal.

Nutno říci, že zejména pánové, kteří chytili druhou či dokonce třetí mízu, bývají skutečně obzvláště neschopní rozpoznat pravý stav věci. Poměrně zhusta se do mé kanceláře dostavují gentlemani po padesátce, kteří mi s naprosto vážnou tváří tvrdí, že ta o pětadvacet let mladší milá letuška, co je celý půlrok týden co

týden s takovou líceností obsluhovala v „byznyskláse“ na cestách do Bruselu, si je skutečně vzala z lásky. V takových těžkých případech ovšem ani sebetvrđšímu advokátovi nezbude nic jiného než přijmout verzi klienta a pokusit se eliminovat škody na bankovních kontech.

Jestliže jste na začátku rozvodu, tvoří samostatnou kapitolku otázka viny. Nikoliv „viny“ z hlediska práva. Ta už kromě pár velmi speciálních případů, týkajících se platby manželovi po rozvodu, nikoho nezajímá. I když soudy mají formálně za povinnost nějakým způsobem rozvod odůvodnit, určitě nevyvažují na procenta z čí viny více a z čí viny méně se manželství rozpadlo. Pokud přijdete na soud s nápadem či požadavkem, aby soud „vinu“ stanovil, zcela jistě vám nevyhoví. Mám na mysli tu vinu, která hlodá ve vašem nitru, která se v něm převaluje, bobtná a následně vyhřezává v podobě hysterických záchvatů či jakkoliv jinak – obvykle pro vaše okolí naprosto neočekávaně a nepochopitelně.

Pocit viny je nutno rázně odmítnout. Ne že by nikdo za nic nemohl, ale ať může kdokoliv za cokoliv, tak pocit viny nic nezmůže a vůbec v ničem nepomůže. Moc se mi líbí pojem viny tak, jak jej uchopila pravoslavná teologie. Říká, že pocit viny je od ďábla. Že je manipulačním nástrojem a mámením, které má dotyčného přivést k další vině, tedy opět pod ďáblovo vedení. Způsobem, jak se rozumně a smysluplně s „vinou“ vypořádat, je přiznat si, že jste se dopustil či dopustila hříchu. Už slyším, jak knížka letí do kouta a libovolnou osobu ve své blízkosti voláte, že ta Samková se už definitivně zbláznila. Možná ano, ale přesto se pokuste číst ještě chvíli dál.

Co je to vlastně hřích? Hřích je dobrovolné a vědomé porušení pravidel. Takové porušení je možno buď odčinit, nebo svůj hřích

přijmout, zreflektovat jej a požádat o odpuštění. Jestliže nejste věřící a přičítá se vám požádat o odpuštění hříchu Hospodina, což je jediná relevantní osoba, která vám může opravdu odpustit, požádejte o odpuštění SEBE. Protože vy jste druhá osoba, která vám může odpustit a žádná třetí už není. A konec konců, každý prohřešek poškozují především VÁS a pouze vašim prostřednictvím ty druhé...

Pokud se vám podaří zreflektovat, co se ve skutečnosti stalo, pokud si uvědomíte, „kde se soudruhům z NDR vloudila chybička“, máte nepoměrně větší šanci, že standardní situaci vyřešíte standardním způsobem, z přímého trestného kopu dáte gól a budete moci pokračovat ve hře až do vítězného závěru druhého poločasu. Pusťte se do toho.

Čili další rekapitulace:

1/ Rozvod je standardní životní situace, se kterou se musíte vypořádat standardním způsobem.

2/ Dřív se lidé nerozváděli, ale to neznamená, že byli šťastnější. Tak neřešte, jestli je či není správné se rozvést, ale řešte, jestli budete či nebudete šťastnější. Pokuste se přitom tomu druhému neublížit, protože i když je pomsta sladká, vám osobně nepomůže.

3/ Na začátku byl buď výběr špatného manžela či manželky, nebo jste se buď vy, nebo váš partner, zásadně změnili. Protože jsou na tom všichni rozvedení stejně, neřešte to. Stejně vám to nepomůže.

4/ Odmítněte pocit viny, ale přiznejte si, co jste kde podcenili, co jste tak zvaně zvorali a kde jste „zhřešili“ proti pravidlům společnosti, hlavně proti pravidlům lásky. Reflexe vás ochrání od dalších chyb.

5/ A stále nezapomínejte, že jediný člověk, který vám bude moci skutečně pomoci, jste vy sám.